
Veresegyház, Kis-réti gazdasági- és lakóterület

Örökségvédelmi
hatástanulmány

Régészeti munkarész

Készítette: Archeo-Art Bt.
2009. június

I. Vizsgálat

Bevezetés

A jelenlegi hatástanulmány Veresegyház Város – Kis-réti gazdasági- és lakóterület Szabályozási Tervéhez és a helyi Építési Szabályzathoz készült a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet alapján. Fontos megjegyezni, hogy a régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatok csak a készítés időpontjában rendelkezésre álló kutatási adatokat tükrözi. Újabb régészeti jelenség, lelőhely esetleges előfordulása nem kizárható, mely új helyzeteket eredményezhet.

Vizsgált terület régészeti emlékeinek rövid bemutatása:

A tervezési terület Veresegyház területén, a külterület DNy-i felében a Budapesti úttól D-re található. A tervezési terület domborzati szempontból tagolt dombok, kisebb völgyek által meghatározott földrajzi adottságokkal bír. A vizsgált terület Ny-i fele jelentős részben bolygatott, részben bányaterületből, illetve művelésből kivont parlag, bozótos területből áll. A K-i fele művelés alatt álló szántóterület.

Régészeti örökség védettsége

A területen korábban az MRT 9. kötet (*Dinnyés István – Kővári Klára – Kvassay Judit – Miklós Zsuzsa – Tettamanti Sarolta – Torma István: Pest megye régészeti topográfiája. A szobi és a váci járás (MRT XIII/2.) (Szerk.: Torma István) Bp. 1993. 697 old.*) készítése kapcsán végeztek régészeti terepbejárásokat.

Azonosított régészeti lelőhely

Az MRT 9. kötet készítése során egy jelentős kiterjedésű késő bronzkori (halomsíros kultúra) és egy szarmata település nyomait figyeltek meg.

A vizsgált területen található régészeti lelőhely védelmének kategóriái

Regisztrált régészeti lelőhely

A 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény alapján a KÖH által nyilvántartott lelőhely **általános régészeti védelem** alatt áll.

	Azonosított lelőhely	Helyrajzi szám
1.	Veresegyház – Csonkás - dűlő	068/9, 069/13-30

Régészeti érdekű terület

A vizsgált régészeti lelőhely pontos kiterjedése a felszíni leletek alapján, részben a terület bolygatottsága miatt jelenleg nehezen meghatározható, másrészt a településhez kapcsolódóan temetőre is kell számolni, amely kevéssé jelentkezik a felszínen. Ezért a tervezési területet régészeti érdekű területként kell kezelni. A Kötv 7.§ 14. pontja szerint régészeti érdekű területnek minősül minden olyan terület, ahonnan régészeti emlék és leletek előkerülése várható.

Veresegyház, Örökségvédelmi hatástanulmány, Régészet

1. Ábra: Tervezési terület elhelyezkedése Veresegyházon

2. Ábra: A tervezési terület és környezete

1. lelőhely

Lelőhely neve: **Veresegyház – Csonkás-dűlő**

Lelőhely helyrajzi száma: 068/9, 069/13-30

Lelőhely EOV koordinátája: 665814,256065

Térkép szelvény: 75-443

Lelőhely típusa: Település

Lelőhely kora: Őskor, Késő-bronzkor, Késő-vaskor, Kelta, Római-kor, Szarmata

Lelőhely védettsége:

KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhely, mely ex lege általános védelem alatt áll.

Lelőhely leírása:

A belterületől Ny-ra, a Fót felé vezető úttól D-re fekvő területen, a Folyás-patakba ömlő kis patakra néző domboldalon helyezkedik el a 200x700 m nagyságú lelőhely. Melyet az MRT 9. kötet készítése kapcsán végzett terepbejárás során figyeltek meg a felszíni leletek alapján. A lelőhely többségén egy igen intenzíven jelentkező késő-bronzkori, a halomsíros kultúrához köthető település emlékeit figyelték meg. Emellett az előkerült leletek alapján egy római-kori II-III. századi szarmata településsel és egy kisebb késő-vaskori kelta település emlékeivel is számolni kell.

Lelőhely kutatása:

1980., Miklós Zsuzsanna terepbejárása

Lelőhely állapota:

Részben művelés alatt álló szántóterület, részben művelésből kivont parlag, bozótos terület.

Irodalom:

Dinnyés István – Kővári Klára – Kvassay Judit – Miklós Zsuzsa – Tettamanti Sarolta – Torma István: Pest megye régészeti topográfiája. A szobi és a váci járás (MRT XIII/2.) (Szerk.: Torma István) Bp. 1993. 552. old.

Tervezett változtatás:

Belterületbe vonás, és gazdasági-lakó terület kialakítása.

Kutatási igény:

A felszíni leletek alapján megfigyelt pontos kiterjedésének, szerkezetének megismeréséhez további műszeres felmérésre, vagy próbafeltárással lenne szükség.

Bemutatói lehetőség:

A lelőhely teljes bemutatása csak a további kutatások eredménye alapján lehetséges.

II. Tervezett változtatások

A vizsgált szabályozási terület Ny-i felének belterületbe vonása, azon többségében új gazdasági terület (GIP), és a Garabonciás utca D-i oldalán egy kisebb sorban új lakó terület kerülne kialakításra. A terület É-i felében és a Fóti út mentén véderdő telepítése. A terület DK-i felében pedig a szántóföldi művelés meghagyása.

III. Tervezett változtatások hatása

A tervezett új változtatási szándékok közül a gazdasági terület (GIP) biztosan érinti a lelőhely Ny-i felét. Azonban ott a terület bolygatott jellege miatt a lelőhely állapota kiterjedése és a veszélyeztetettség tényleges mértékét csak további próbakutatások alapján lehetséges majd meghatározni. A lelőhely É-i felét a tervezett erdősítés érintheti és veszélyezteti.

Mindezeket a későbbi tervezések során figyelembe kell venni és a lelőhely területén a tervezett beépítéseket el kell kerülni. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor lelőhely pontos kiterjedésének meghatározásához próbafeltárás majd az alapján megelőző feltárás igényére kell számítani.

A terület É-i felében a tervezett lakóterületi fejlesztés a Garabonciás utca D-i oldalán nem érint régészeti lelőhelyet.

A szántóföldi művelés meghagyása érdemi változást nem eredményez, azaz a lelőhely jelenlegi bolygatását konzerválja.

A régészeti örökség védelmével kapcsolatos feladatok, költségek

A régészeti örökség védelme érdekében különös gonddal kell eljárni az építési és

Veresegyház, Örökségvédelmi hatástanulmány, Régészet

művelési ág változások kapcsán, mivel bármilyen, a föld felszíne alá mélyedő kivitelezési munkával elpusztulhatnak a régészeti örökség elemei.

A. Engedélyköteles talajmunkával járó, a nagyberuházások körébe nem tartozó tevékenységek

a., Nyilvántartott régészeti lelőhely esetében

Az Kötv 22-23.§-a, továbbá *A régészeti lelőhelyek feltárásának ... részletes szabályairól szóló 18/2001 (X.18.) NKÖM rendelet* 14.§-a szerint a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal el kell kerülni. Ha a lelőhelyek elkerülése a földmunkával járó fejlesztés beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás másutt nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární. A tervezett munkálatok kizárólag a feltárás befejezése után kezdődhetnek el. A régészeti feltárások költségét annak kell fedezni, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált (Kötv 19.§ (3)). A fejlesztések, beruházások tervezése során a megelőző feltárás teljes költségét, de legalább a teljes bekerülés 9 ezrelékét kell költségelírányzatként biztosítani a feltárás fedezetére (Kötv 22.§.(1)).

A tervezett építési tevékenység előtt a hatályos 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény szerint értesíteni kell a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal regionális kirendeltségét. A szükséges megelőző kutatások elvégzéséhez a beruházás értékhatárának nyilatkozata alapján a régészeti szakszolgálattal, vagy a helyileg illetékes múzeummal kell megállapodást kötni.

b., Régészeti érdekű terület esetében

A régészeti érdekű területekről is a régészeti emlékeket csak feltárás keretében mozdíthatók el (Kötv 19.§ (1)). Ezért a 30 cm-t meghaladó földmunkával járó beruházások esetében csak próbafeltárással végzett állapotfelmérés után, vagy régészeti megfigyelés mellett végezhető, melyek elvégzésére a helyileg illetékes múzeum jogosult.

B. Nagyberuházások körébe tartozó tevékenységek esetében

Az oktatási és kulturális miniszter 21/2007. (III. 26.) OKM rendelete a nagyberuházásokkal kapcsolatos régészeti kötelezettségekről az alábbiakban rendelkezik.

Nagyberuházásnak számít az a beruházás, amely a nettó 500 millió forintos értékhatárt meghaladja, függetlenül annak területi kiterjedésétől vagy helyszínétől.

A beruházó nyilatkozni köteles, hogy a tervezett be ruházás nagyberuházásnak számít-e. Nagyberuházás esetén - terepbejárási dokumentációt is tartalmazó - az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletnek megfelelő hatástanulmányt kell készíteni. A nyilatkozat, valamint örökségvédelmi hatástanulmány az építésügyi hatósági, illetve örökségvédelmi hatósági (szakhatósági) eljárásban a Hivatalhoz benyújtott kérelem kötelező melléklete.

A földmunkával járó változtatás teljes kiterjedésére vonatkozóan mind az előkészítő munkálatok, mind a kivitelezés tekintetében régészeti megfigyelést kell biztosítani, a régészeti lelőhelyeken, pedig megelőző feltárást kell végezni.

Veresegyház, Örökségvédelmi hatástanulmány, Régészet

Az örökségvédelmi hatástanulmány során ismertté vált és a KÖH nyilvántartásba vett lelőhelyekre vonatkozóan a beruházó a régészeti szakszolgálattal a feltárással kapcsolatos szerződést köt, amelynek hatósági jóváhagyás céljából történő bemutatásával egyidejűleg a szakszolgálat megkéri a feltárási engedélyt.

A nagyberuházások során a terepen végzett régészeti munkálatok és dokumentációkészítés, valamint az elsődleges leletfeldolgozás tekintetében a feladatokat - beleértve a régészeti érdekeltségeket érintő előkészítő munkafázisokban való részvételt is - a Tv. 22. § (3) bekezdésében meghatározott szerződés keretében a régészeti szakszolgálat látja el.

A régészeti lelőhelyeken feltárással csak azokon a helyeken kerül sor, ahol a beruházás a talajt a jelenlegi talajszintnél 30 cm-nél, illetve a humusréteg alsó szintjénél mélyebben érinti, vagy ahol a régészeti jelenségeket a beruházás egyéb módon veszélyezteti. Veszélyeztetésnek számít különösen az erózióknak való kitétel (víz, szél, fagy, növényültetés), a földmunkával, anyagkitermeléssel vagy építkezéssel történő megsemmisítés vagy megbolygatás, az állapotváltozással járó elfedés.

Amennyiben a feltárással során eredeti összefüggéseiben megmaradt helyszínen megtartható emlékek (épített régészeti örökségi elemek) kerülnek elő, erről a feltárással vagy a régészeti szakszolgálat vezetője 3 napon belül írásban bejelentést tesz a Hivatalnak. A bejelentett régészeti emlékek kezeléséről - ideértve az ideiglenes megóvásukra, esetleges eltávolításukra, helyszíni megőrzésükre, illetve helyszíni bemutatásukra vonatkozó előírásokat - a bejelentő véleményének kikérése után 8 napon belül a Hivatal dönt.

C. Váratlanul előkerülő régészeti emlékek esetében az alábbiak szerint kell eljárni.

Valamennyi, a régészeti feltárással esetén kívül előkerült régészeti emlék, ill. lelet esetében is törekedni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzésére. Ha bármilyen tevékenység során váratlan régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a felfedező (kivitelező, beruházó) az örökségvédelmi törvény 24.§-a értelmében köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni és az emlék vagy lelet előkerülését az önkormányzat jegyzőjének és a területileg illetékes múzeumnak haladéktalanul jelenteni és a helyszínt, valamint a lelet őrzéséről gondoskodni, valamint a régészeti feltárással lehetőségét biztosítani. Melyek elmulasztása büntetőjogi felelőséggel jár.

IV. Összefoglalás

Azonosított régészeti lelőhelyek

Veresegyház – Város Kis-réti gazdasági- és lakóterület 1 darab azonosított, a KÖH által nyilván tartott régészeti lelőhelyről van adatunk mostanáig. Amely kiterjedése csak a felszíni leletgyűjtés alapján ismert.

Régészeti érdekű terület

A vizsgált régészeti lelőhely pontos kiterjedése a helyszíni szemle alapján jelenleg nehezen meghatározható, ugyanakkor temetőre is kell számolni, emiatt az egész tervezési területet régészeti érdekű területként kell kezelni.

A területre kijelölt régészeti érdekű terület célja, az hogy felhívja a figyelmet arra, hogy szakmai tapasztalatok alapján elképzelhető, hogy a tervezési területen a felszíni gyűjtések alapján a már ismert régészeti lelőhelyek mellett további, még nem ismert - a felszínen általában nem észlelhető - temetkezések régészeti emlékeinek előkerülése.

A tervezett változtatás hatása

A tervezett új beépítések közül a gazdasági terület (GIP) a terület Ny-i felében érint és veszélyeztet egy intenzív nagyméretű lelőhely egy részét. A területen tervezett véderdő telepítés szintén érinti ugyanazt a lelőhelyet. Amely azonban a lelőhely csak felszíni leletek alapján lett megfigyelve, ezért annak pontos kiterjedése nem ismert. Emiatt a hatás mértékét csak további próbakutatások elvégzése alapján lehetséges majd meghatározni. A lakóterület nem érint régészeti lelőhelyet. A szántóföldi művelés megtartása pedig érdemben nem változást nem eredményez, meglévő bolygatás lehetőségét tartja meg.

V. NYILATKOZAT

A Veresegyház – Város Kis-réti gazdasági- és lakóterület Szerkezeti és Szabályozási terv Örökségvédelmi Hatástanulmányának Régészeti fejezetét készítő régész nyilatkozik, hogy a régészeti tanulmányt a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletnek és a hatósági előírásoknak megfelelően készítette el, a tervezett megoldások megfelelnek a hatályos jogszabályoknak.

Továbbá nyilatkozik, hogy a tanulmány elkészítésére az érvényes szakirányú felsőfokú régész végzettsége alapján jogosult.

Vágner Zsolt, sk. okleveles régész
Oklevélszám: 459/2002

Pécel, 2009. június 9.

I. melléklet

Javaslat a Helyi Építési Szabályzat vonatkozó előírására, és külön Függelék rögzítésére

Javaslat a HÉSZ vonatkozó előírására:

A régészeti örökség kezelése kapcsán a 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény szerint kell eljárni.

Régészeti érdekű területen történő földmunkával együtt járó építési munka csak próbafeltárással végzett állapotfelmérés után, vagy régészeti megfigyelés mellett végezhető, melyek elvégzésére a helyileg illetékes múzeum jogosult.

Javaslat a Függelék tartalmára:

A kulturális örökség védelme érdekében a terület- és településfejlesztéssel, valamint a terület és településrendezéssel kapcsolatos változások, beruházások tervezését e védelemmel összhangban kell megoldani. A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük. *A 2001. évi LXIV. Kulturális Örökségről szóló törvény (továbbiakban Kötv) 10.§-a szerint a régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti helyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni.*

A Kötv 11.§-a szerint *a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak*, ahonna a régészeti örökség elemei csak feltárás keretében mozdíthatók el Kötv 19.§ (1). A régészeti örökség védelme érdekében különös gonddal kell eljárni az építési és művelési ág változások kapcsán, mivel bármilyen, a föld felszíne alá mélyedő kivitelezési munkával elpusztulhatnak a régészeti örökség elemei.

Régészeti lelőhely esetében az alábbiak szerint kell eljárni.

Az Kötv 22-23.§-a, továbbá *A régészeti lelőhelyek feltárásának ... részletes szabályairól szóló 18/2001 (X.18.) NKÖM rendelet* 14.§-a szerint a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal el kell kerülni. Ha a lelőhelyek elkerülése a földmunkával járó fejlesztés beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás másutt nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární. A tervezett munkálatok kizárólag a feltárás befejezése után kezdődhetnek el. A régészeti feltárások költségét annak kell fedezni, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált Kötv 19.§ (3). A fejlesztések, beruházások tervezése során a megelőző feltárás teljes költségét, de legalább a teljes bekerülés 9 ezrelékét kell költségelőirányzatként biztosítani a feltárás fedezetére Kötv 22.§.(1). A tervezett tevékenység építési tevékenység előtt a Kulturális Örökségről szóló törvény szerint a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal regionális kirendeltségének előzetes szakhatósági állásfoglalását kell kérni. A nagyberuházások esetében a régészeti szakszolgálattal, az értékhatár alatti beruházások esetében a szükséges megelőző kutatások elvégzéséhez a helyileg illetékes múzeummal kell megállapodást kötni.

Váratlanul előkerülő régészeti emlékek esetében az alábbiak szerint kell eljárni.

Valamennyi, a régészeti feltárás esetén kívül előkerült régészeti emlék, ill. lelet esetében is törekedni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzésére. Ha bármilyen tevékenység során váratlan régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a

Veresegyház, Örökségvédelmi hatástanulmány, Régészet

---

felfedező (kivitelező, beruházó) az örökségvédelmi törvény 24.§-a értelmében köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni és az emlék vagy lelet előkerülését az önkormányzat jegyzőjének és a területileg illetékes múzeumnak haladéktalanul jelenteni és a helyszín, valamint a lelet őrzéséről gondoskodni, valamint a régészeti feltárás lehetőségét biztosítani. Melyek elmulasztása a BTK alá tartozik és büntetőjogi felelőséggel jár.

Nagyberuházások esetében az alábbiak szerint kell eljárni.

Az oktatási és kulturális miniszter 21/2007. (III. 26.) OKM rendelete a nagyberuházásokkal kapcsolatos régészeti kötelezettségekről az alábbiakban rendelkezik.

Nagyberuházásnak számít 2007. március 26-tól minden nettó 1,5 milliárd forintot meghaladó beruházás, továbbá a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., valamint a Vásárhelyi Terv koordinátor szerveinek kezelésében a nettó 100 millió forintos értékhatárt meghaladó beruházás. 3.§ f) szerint 2008. április 1-jétől életbe lépő rendelkezés szerint az a beruházás, amely a nettó 500 millió forintos értékhatárt meghaladja, függetlenül annak területi kiterjedésétől vagy helyszínétől.

A beruházó nyilatkozni köteles, hogy a tervezett be ruházás nagyberuházásnak számít-e. A régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálójá anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet 1. §-ában meghatározott nagyberuházás esetén - terepbejárási dokumentációt is tartalmazó - hatástanulmányt kell készíteni.

A nyilatkozat, valamint az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletnek megfelelő örökségvédelmi hatástanulmány az építésügyi hatósági, illetve örökségvédelmi hatósági (szakhatósági) eljárásban a Hivatalhoz benyújtott kérelem kötelező melléklete.

A földmunkával járó változtatás teljes kiterjedésére vonatkozóan mind az előkészítő munkálatok, mind a kivitelezés tekintetében régészeti megfigyelést kell biztosítani, a régészeti lelőhelyeken, pedig megelőző feltárást kell végezni.

A nagyberuházások során a terepen végzett régészeti munkálatok és dokumentációkészítés, valamint az elsődleges leletfeldolgozás tekintetében a feladatokat - beleértve a régészeti érdekeltségeket érintő előkészítő munkafázisokban való részvételt is - a Tv. 22. § (3) bekezdésében meghatározott szerződés keretében a régészeti szakszolgálat látja el.

A régészeti lelőhelyeken feltárásra a régészeti szakszolgálat csak azokon a helyeken köteles sort keríteni, ahol a beruházás a talajt a jelenlegi talajszintnél 30 cm-nél, illetve a humuszréteg alsó szintjénél mélyebben érinti, vagy ahol a régészeti jelenségeket a beruházás egyéb módon veszélyezteti. Veszélyeztetésnek számít különösen az erózióknak való kitétel (víz, szél, fagy, növényültetés), a földmunkával, anyagkitermeléssel vagy építkezéssel történő megsemmisítés vagy megbolygatás, az állapotváltozással járó elfedés.

A beruházás, illetve a régészeti feltárás előkészítése során ismertté vált és a kulturális örökség hatósági nyilvántartására vonatkozó szabályokról szóló 17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet szerint nyilvántartásba vett lelőhelyekre is tekintettel a

Veresegyház, Örökségvédelmi hatástanulmány, Régészet

---

régészeti szakszolgálat a beruházóval a feltárássra vonatkozó szerződést köt, amelynek hatósági jóváhagyás céljából történő bemutatásával egyidejűleg megkéri a feltárási engedélyt.

Amennyiben a feltárás során eredeti összefüggéseiben megmaradt helyszínen megtartható emlékek (épített régészeti örökségi elemek) kerülnek elő, erről a feltárás vagy a régészeti szakszolgálat vezetője 3 napon belül írásban bejelentést tesz a Hivatalnak.

A bejelentett régészeti emlékek kezeléséről - ideértve az ideiglenes megóvásukra, esetleges eltávolításukra, helyszíni megőrzésükre, illetve helyszíni bemutatásukra vonatkozó előírásokat - a bejelentő véleményének kikérése után 8 napon belül a Hivatal dönt.